

Keresztúti elmélkedések

Colosseum, 2000

Bevezető imádság

„Ha valaki utánam akar jönni, tagadja meg magát, vegye föl keresztjét és kövessen engem” (Mt 16,24).

Nagypéntek estéje van. Húsz évszázad óta az Egyház azért gyűlik össze ma, hogy Isten Fia földi vándorlásának utolsó lépeteire emlékezzék, és azt átélje. Most, mint minden évben, a Rómában lévő Egyház a Colosseumhoz vonul, hogy Jézus nyomait kövesse, aki „keresztjét hordozva kiment az úgynevezett Koponyahelyre, amelynek héber neve Golgota” (Jn 1,17).

Itt vagyunk a hagyomány szerint Isten Fia *via crucisán*, amely nem egyszerűen a könyörgések helye. Hisszük, hogy az Elítélt minden lépése, minden gesztusa és minden szava, meg mindazok, akik ott átérték és magukévá tették ezt a drámát, folytonosan hozzánk szólnak. Krisztus szenvedésében és halálában az Istenről és az emberről szóló igazság nyilatkozik meg.

Ebben a jubileumi esztendőben különleges odafigyeléssel akarunk válaszolni ennek az eseménynek a tartalmára, hogy új erővel szóljon értelmünkhöz és szívünkhöz, váljék a kegyelem forrásává és hiteles részvétté.

A részvét annyit jelent, egy rész a miénk. Mit jelent az, hogy Krisztus keresztjéből egy rész a miénk? Azt, hogy a Szentlélekben megtapasztaljuk a szeretetet, amely Krisztus keresztjében van elrejtve. Azt, hogy e szeretet fényénél ismerjük fel a mi saját keresztünket. Azt jelenti, hogy újra felvesszük a vállunkra és mindig ennek a szeretetnek az erejében haladunk előre... Haladjunk az életen át azt utánozva, aki „alávetette magát a keresztnek, anélkül, hogy a gyalázzal törődött volna, s most Isten trónjának jobbán ül” (Zsid 12,2).

Könyörögjünk! Urunk, Jézus Krisztus, nyugtasd meg szívünket a te Lelked fényével, hogy amíg téged követünk a te utolsó utadon, ismerjük meg megváltásunk árát, és váljunk méltókká arra, hogy részesedjünk szenvedésed, halálod és föltámadásod gyümölcseiben. Általad, aki élsz és uralkodol mindörökkön örökké. Amen.

I. állomás: Jézust halálra ítélik

„Te vagy a zsidók királya?” (Jn 18,33) — „Az én országom nem ebből a világból való; ha az én országom ebből a világból volna, szolgáim harcra kelnének, hogy a zsidók kezébe ne kerüljek. De az én országom nem innen való” (Jn 18,36). Pilátus hozzá tette: „Tehát király vagy te?” Jézus így válaszolt: „Te mondd, hogy király vagyok. Arra születtem és azért jöttem a világba, hogy tanúságot tegyek az igazságról. Mindaz, aki az igazságból való, hallgat a szavamra”. Pilátus erre így szólt: „Mi az igazság?” A római helytartó e ponton befejezte a kérdezősködést. Elment a zsidókhoz és kijelentette nekik: „Én semmi vétket nem találok benne” (Jn 18,38). Pilátus drámája e kérdésben rejlik: „*Mi az igazság?*” Ez nem egy filozófiai kérdés volt az igazság természetére vonatkozólag, hanem egzisztenciális kérdés a *saját igazsághoz való viszonyáról*. Kísérlet, hogy meneküljön a lelkiismerete szava elől, amely kényszerítő erővel kötelez az igazság felismerésére és követésére, valamint készségessé tesz egészen odáig, hogy kimondjuk egy ártatlan ember felmentő ítéletét. A vádlók megérik Pilátusnak ezt a gyengességét, ezért nem hagyják abba. Eltökéltséggel követelik a kereszthalált. Pilátus fél-intézkedését elutasítják. Nem elegendő a kegyetlen megostorozás büntetése, amelyet a vádlottra rótt. Amikor a helytartó a megostorozott és tövissel koronázott Jézust bemutatja a tömegnek, úgy tűnik, keresi a szót, közleményét, amellyel lenyugtathatná a tér türelmetlenségét. Jézusra mutatva mondja: „*Ecce homo!*” Íme az ember! Ám a válasz ez: „Feszítsd meg, feszítsd meg!” Akkor Pilátus folytatja a vitát: „Vegyétek át és feszítsétek ti meg; én nem találok semmi vétket benne” (vö. Jn 19,5–7). Egyre inkább meg van győződve róla, hogy a Vádlott ártatlan, de ez nem elég számára ahhoz, hogy egyetemes ítéletet mondjon. A vádlók előhozakodnak az utolsó okkal: „Ha ezt szabadon bocsátod, nem vagy a császár barátja! Mindenki, aki királlyá teszi magát, ellenszegül a császárnak” (Jn 19,12). Világos a fenyegetőzés. Veszélyes lehet számára. Pilátus végleg megtörik, s kimondja az ítéletet. Nem anélkül azonban, hogy ne adná kézmosása feltűnő jelét: „Nem vállalok felelősséget (...) ezért a vérért. Ti lássátok!” (Mt 27,24) Ilyen módon ítélték kereszthalálra Jézust, az élő Isten Fiát, a világ megváltóját. A századok során mennyi szenvedést és halált jelentett az igazság tagadása! Az ártatlanoknak kell megfizetniük az emberi képmutatás díját. A fél-ítéletek nem kielégítőek. Nem elég mosni a kezünket. Az igaz ember véérért való felelősség megmarad. Ezért imádkozott Krisztus oly nagy odaadással minden idők tanítványaiért: Atyám, „szenteld meg őket az igazságban. A te szavad igazság” (Jn 17,17).

Krisztusunk, aki elfogadtad az igazságtalan ítéletet, add meg nekiünk és korunk minden emberének azt a kegyelmet, hogy hűségesek legyünk az igazsághoz, és ne engedjük, hogy ránk és az utánunk jövőkre nehezedjék az ártatlanok szenvedése miatti felelősség súlya. Neked Jézus, igaz Bíránk, tisztelet és dicsőség mindörökkön örökké. Amen.

II. állomás: Jézusra rakják a keresztet

A kereszt a gyalázatos halál eszköze. Római állampolgárt nem volt szabad keresztthalálra ítélni; ez túl megalázó volt. Az a pillanat, amikor a Názáreti Jézus felvette a keresztet, hogy hordozza a Kálváriára, fordulópontot jelentett a kereszt történetében. A becsutelen halál jele, amely a legalantasabb emberek csoportjának van fenntartva, itt *kulccsá változott*. Mostantól fogva ennek a kulcsnak a segítségével az ember megnyithatja Isten mélységes misztériumának a kapuját. Krisztus műve folytán, aki elfogadja a keresztet, saját lemeztelenítésének eszközét, az emberek megtudják, hogy *Isten a szeretet*. A határtalan szeretet: „Annyira szerette a világot, hogy egyszülött Fiát adta érte, hogy mindaz, aki hisz benne, meg ne haljon, hanem örök élete legyen” (Jn 3,16). A kereszt által ez az Istenről szóló igazság nyilatkozik meg. De nem tudna másként kinyilvánulni? Talán igen. Isten azonban *a keresztet választotta*. Az Atya a keresztet választotta Fia számára, és a Fiú a vállára vette, felvette a Kálváriára és rajta áldozta fel az életét. „A keresztben van a szenvedés, / a keresztben van az üdvösség, / a keresztben van a szeretet leckéje. / Isten, aki egyszer megértett téged, / semmi mást nem kíván, semmi mást nem keres” (lengyel nagyböjti ének). A kereszt a határok nélküli szeretet jelképe.

Krisztusunk, aki elfogadtad a keresztet az emberek kezéből, hogy Isten üdvözítő szeretetének jelévé változtasd az emberiség számára, add meg nekiünk és korunk minden emberének az ebben a végtelen szeretetben való hit kegyelmét, hogy amikor a következő évezred számára átadjuk a kereszt jelét, a megváltás hiteles tanúivá legyünk. Neked Jézus, főpapunk és áldozatunk, tisztelet és dicsőség mindörökkön örökké. Amen.

III. állomás: Jézus először esik el

„Isten ráhelyezte valamennyiünk bűnét” (vö. Iz 53,6). „Mi mindnyájan mint a juhok tévelyegtünk, mindenki a maga útjára tért; az Úr pedig őrá rakta mindnyájunk gyalázatát” (Iz 53,6). Jézus el-esik a kereszt alatt. S ez háromszor is megtörténik a „via dolorosa” (a fájdalmas útja) aránylag rövid szakaszán. A kimerültségtől esik el. A megostorozástól kivérzett test, a tövissel ko-

ronázott fej. Mindennek következménye az erő hiánya. Leesik tehát, s a kereszt a maga súlyával lenyomja a földre. Térjünk vissza a próféta szavaihoz, aki századokkal előbb meglátta ezt az esést a jövő perspektívájában. S minthogy saját szemével szemlélte: az Úr szolgáját a földön, a kereszt súlya alatt, megmutatja esése igazi okát. Íme, „Isten ráhelyezte valamennyiünk bűnét”. A bűnök voltak azok, amelyek földre nyomták az isteni elítéltet. Ezek jelentették a kereszt igazi súlyát, amelyet a vállán hordott. A bűnök határozták meg az ő esését. Krisztus azonban erőltetve felkel, hogy folytassa útját. A katonák, akik kísérik, hajtani akarják őt kiáltásaikkal és ütéseikkel. Egy pillanat múlva a menet újra megindul. Jézus elesik és felkel. A világ megváltója így szótlanul fordul oda mindazokhoz, akik elesnek. *Bátorítja őket, hogy keljenek fel.* „Bűneinket ő hordozta testében a keresztfán, hogy a bűnöknek meghalva az igazságnak éljünk; az ő sebei által gyógyultunk meg” (vö. 1Pt 2,24–25a).

Krisztusunk, aki bűneink súlya alatt esel a földre, és megigazulásunkért kelsz fel, kérünk, segíts minket és mindazokat, akiket lenyom a bűn, hogy újra talpra álljanak és folytassák útjukat. Add nekünk a Lélek erejét, hogy veled hordozzuk gyengeségünk keresztjét. Neked Jézus, bűneink súlya miatt földre esőnek, tisztelet és dicsőség mindörökkön örökké. Amen.

IV. állomás: Jézus találkozik édesanyjával

„Ne félj, Mária! Kegyelmet találtál Istennél. Íme, méhedben fogansz és fiút szülsz, és Jézusnak fogod nevezni. Nagy lesz ő, a Magasságbeli Fiának fogják hívni; az Úr Isten neki adja Dávidnak, az ő atyjának trónját, és uralkodni fog Jákob házában mindörökké, és királyságának nem lesz vége” (Lk 1,30–33). Mária emlékezett ezekre a szavakra. Gyakran visszatért hozzájuk szíve titkában. Amikor a keresztúton a Fiával találkozik, különleges erővel talán éppen ezek a szavak jutnak az eszébe. „Uralkodni fog... királyságának nem lesz vége...” — mondta az égi üzenet. Most pedig, amikor halálra ítélt Fiát látja, amint viszi a keresztjét, amelyen meg kell halnia, emberi szavakkal ezt kérdezhetné: hogyan teljesezhetnek be ezek a szavak? Hogyan uralkodhatna Dávid háza felett? S hogyan nem lesz királyságának vége? Emberileg ezek a kérdések érthetőek. Mária azonban arra is emlékezik, hogy miután hallotta az angyal üzentét, ezt válaszolta: „Íme, az Úr szolgáló leánya vagyok, legyen nekem a te igéd szerint” (Lk 1,38). Most azt látja, hogy ezek a szavak mint *a kereszt szavai* teljeseznek. Mivel anya, Mária mélységesen szenved. Mindenesetre most is azt válaszolja, mint akkor, az angyali üzenetkor: „Legyen nekem

*a te ígéd szerint!" Így, mint anya öleli át a keresztet az isteni elítél-
tel. A keresztúton Mária mint a világ Megváltójának Édesanyja mu-
tatkozik. „Ó, ti mindnyájan, akik az úton jártok, tekintsetek ide, és
lássátok: van-e hasonló az én fájdalomhoz, a fájdalomhoz, amely
most ért engem” (Siralm 1,12). A fájdalmas Anya szól így, a végső-
kig engedelmes szolgáló lány, a világ Megváltójának Édesanyja.*

*Anyánk, aki végigjártad a kereszt útját Fiaddal, szenvedéstől meggyö-
történ anyai szívedben, mégis mindig emlékezve a te legyen! szavadra,
és belül bizakodva, hogy az, akinél nincs lehetetlen, beteljesítheti ígérete-
it. Így könnyörgött értünk, és a jövőendő nemzedékek fiai számára azért a
kegyelemért, hogy hagyatkozzanak Isten szeretetére. Add, hogy szemben
a szenvedéssel, a visszaütéssel, a próbatétellel, akkor is, ha hosszúra
nyúlók és kegyetlenek, sohase kételkedjünk szeretetében. Jézusnak, a te
Fiádnak tisztelet és dicsőség mindörökkön örökké. Amen.*

V. állomás: Cirenei Simon viszi Jézus keresztjét

Kényszerítették Simont (vö. Mk 15,21). Így tettek a római katonák, félve attól, hogy a kimerült elítélt nem ér fel keresztjével a Golgotára. Különbösen nem tudták volna végrehajtani a megfeszítés büntetését. Kerestek valakit, aki segített vinni a keresztet. Simonon állapodott meg a tekintetük. Arra kényszerítették, hogy vegye magára a súlyt. Elképzelhető, hogy nem értett ezzel egyet, sőt tiltakozott. Egy elítélttel együtt hordozni a keresztet, bántó kihívás volt a szabad emberi méltóság ellen. Szándéka ellenére Simon felvette a keresztet, hogy segítsen Jézusnak. Egy nagyböjti énekben visszhangoznak e szavak: „A kereszt terhe alatt Jézus elfogadja a Cireneit”. E szavak megsejtetik ezt a teljes látásmód-cserét: az isteni elítélt olyanak mutatkozik, mint aki bizonyos értelemben „a kereszt ajándékát” adja. Nem ő volt, aki azt állította: „Aki nem veszi fel a keresztjét és nem követ engem, nem méltó hozzám” (Mt 10,38)? Simon ajándékot kap. Ezáltal méltóvá lett. Ami a népség szemében méltósága megalázásának minősülhetett, az a megváltás perspektívájában új méltóságnak számít. Isten Fia egyedi módon tette őt üdvözítő művének részesévé. Vajon Simon tudta ezt? Márk evangélista Cirenei Simont „Sándor és Rúfusz atyjával” azonosítja (15,21). Ha Cirenei Simon fiai ismertek voltak az őskeresztény közösségben, akkor valószínűsíthető, hogy ő maga is hitt Krisztusban, akinek a keresztjét hordozta. A kényszerűségből szabadon a készsége jutott, az „Aki nem veszi fel a keresztjét, nem méltó hozzám” szavak belső megértésére. A keresztet hordozva bevezetést nyert a kereszt evangéliumának ismeretébe. Attól kezdve ez az evangélium sokaknak szól, számtalan cireneinek, a történelem során arra hívta őket, hogy Jézussal együtt vigyék keresztjüket.

Krisztusunk, aki megadtad a kereszt hordozásának méltóságát Cirenei Simonnak, e teher alatt kérünk, fogadj el minket is, fogadj el minden embert, és add meg mindannyiunknak a készség kegyelmét. Add, hogy meg ne vonjuk tekintetünket azoktól, akik a betegség, a magány, az éhség, az igazságtalanság keresztjére lettek kárhozhatóva. Add, hogy egymás terhét hordozva váljunk kereszted evangéliumának tanúivá, általad, aki élsz és uralkodol mindörökkön örökké. Amen.

VI. állomás: Veronika letörli Jézus arcát

Veronika nem található az evangéliumokban. Ez a név nem szerepel ott, jóllehet több asszony neve ismert, akik feltűntek Jézus körül. Lehet tehát, hogy a név azt fejezi ki, amit ez az asszony tett. A hagyomány szerint ugyanis a Kálvária felé vezető úton egy asszony utat tört magának a katonák között, akik kísérték Jézust, és egy kendővel letörölte Jézus arcáról az izzadságot és a vért. Ez az arc megmaradt a kendőbe vésve; egy hiteles visszaemlékezés, egy „vera icona”, egy igazi képmás. Ez kötődik Veronika nevéhez. Ha pedig ez így van, és gesztusa emlékeztetessé teszi ezt az asszonyt, akkor magában foglalja a róla szóló legmélyebb igazságot is. — Egy nap, amikor Jézus környezetéből bírálták, Jézus megvédett egy bűnös asszonyt, aki illatos olajat öntött Jézus lábára és hajával törölte azt. Amikor Jézus észrevette, ezt mondta: „Miért bántjátok ezt az asszonyt? Ő jót tett velem (...). A testemre öntött kenetet temetésemre nézve tette” (Mt 26,10.12). E szavakat lehetne Veronikára is alkalmazni. Így mutatkozik meg az esemény mélységes mondanivalója. A világ megváltója Veronikának ajándékozta arcának egy hiteles másolatát. A kendő, amelyen rajta maradt Krisztus arca, számunkra üzenet. Bizonyos értelemben erre tanít: íme, minden felebaráti jótett, az igazi szeretet minden gesztusa elősegíti a világ megváltójához való hasonlóságot. A szeretet tettei nem múlnak el. A jóság, a megértés, a szolgálat minden gesztusa az ember szívében kitörölhetetlen jegyet hagy, amely mindig hasonlóbbá teszi ahhoz, aki „kiüresítette magát, és szolgálai alakot vett föl” (Fil 2,7). Így formálódik azonosságunk, az *identitás*, az ember igazi neve.

Úr Jézus Krisztus, aki elfogadtad egy asszony önzetlen szeretetének jelet, cserébe pedig megajándékoztad azzal, hogy nemzedékek emlékezzenek nevével arcod vonásaira, engedd, hogy jótetteink, s mindazoké, akik majd utánunk fognak jönni, hasonlóvá tegyenek hozzád és gazdagítsák a világot a te végtelen szereteted újabb fölismerésével! Neked Jézus, aki az Atya dicsőségének kisugárzása vagy, tisztelet és dicsőség mindörökkön örökké. Amen.

VII. állomás: Jézus másodszor esik el

„Féreg vagyok és nem ember, az emberek gyalázata, népem utá-lata” (Zsolt 22,7). Ezek a szavak jutnak eszünkbe, amikor Jézust szemléljük, aki másodszor esik el a kereszttel. Íme, a föld porá-ban az elítélt! A kereszttel súlya nyomta le, ereje egyre inkább el-hagyja. Erőlteti azonban és fölkel, hogy folytassa útját. Mit is mond nekünk, bűnösöknek ez a második elesése? Még inkább, mint az első, arra bátorít, hogy álljunk fel. *Másodszor is fel kell kelni kereszttelünkön.* Cyprian Norwid írta: „Nem magunk mögött az Üdvözítő kereszttel, hanem az Üdvözítő után a mi kereszttel!” Igazán rövid, de sokatmondó állítás. Arról, hogy a keresz-ténység milyen értelemben a kereszttel vallása. Arra utal, hogy min-den ember találkozik idelent Krisztussal, aki a kereszttel hordozza és elesik alatta. Krisztus, a maga részéről a Kálváriára vezető úton találkozik mindannyiunkkal, és kereszttel súlya alatt elesve sem szűnik meg hirdetni a jó hírt. Kétezer éve a kereszttel evangéli-uma szól az emberiséghez. Húsz százada találkozik az eséseiből felkelő Krisztus az eleső emberrel. E kétezer év során sokan meg-tapasztalták már, hogy az elesés nem jelenti az út végét. Az Üd-vözítővel találkozáskor, tőle hallották a bátorítást: „Elég neked az én kegyelmem, mert az erő a gyöngeségben lesz teljessé” (2Kor 12,9). Megerősítve emelkedtek fel, és megajándékozták a világot a *kereszttel áradó reménység* szavaival. Most, amikor az új évezred küszöbét lépjük át, arra kapunk meghívást, hogy mélyítsük el en-nek a találkozásnak a tartalmát. Szükséges, hogy a mostani nemze-dék átadja a következő századoknak is a Krisztusban való talpraállás jóhíreit.

Úr Jézus Krisztus, aki elestél az ember bűnének súlya alatt és felálltál, mivel magadra vetted és eltörölted azt, add meg nekünk, gyenge embe-reknek azt az erőt, amellyel mindennapjaink kereszttel tudjuk hordozni, és hogy eséseinkből fölálljunk, s a jövő nemzedékeknek átadjuk a te üdvözítő erőt evangéliumát. Neked Jézus, gyengeségünkben segítség-ünk, tisztelet és dicsőség mindörökkön örökké. Amen.

VIII. állomás: Jézus inti Jeruzsálem leányait

„Jeruzsálem leányai, ne miattam sírjatok! Magatokat és gyerme-keiteket sirassátok! Mert íme, jönnek majd napok, amikor azt mondjátok: Boldogok a meddő, az anyaméh, amelyek nem szültek, és az emlők, amelyek nem szoptattak! Akkor azt kezdik majd mondani a hegyeknek: Szakadjatok ránk! És a halmoknak: Takarjatok el minket! Mert ha a zöldellő fával ezt teszik, mi lesz a szárazsággal?” (Lk 23,28–31) Ezek Jézus szavai, amelyeket azokhoz a

jeruzsálemi asszonyokhoz intézett, akik siratták, így fejezve ki együttérzésüket az elítélttel. „Ne miattam sírjatok, hanem magatokat és gyermekeiteket sirassátok!” Akkor elég nehéz lehetett felfogni ezeknek a szavaknak az értelmét. Próféciaát tartalmazott, amely hamarosan beteljesült. Kevéssel azelőtt Jézus Jeruzsálem felett sírt, előre megjósolva annak szörnyűséges sorsát, amely majd beteljesedik rajta. Most úgy tűnik, megint ehhez kapcsolja szavait: „Sirassátok gyermekeiteket...” Sirassátok, mert pontosan ők lesznek a tanúi, a részesei Jeruzsálem pusztulásának, annak a Jeruzsálemnek, amely *„nem tudta felismerni látogatásának az idejét”* (Lk 19,44). Amikor Krisztust követjük a keresztútján, és fellobban szívünkben a szenvedése iránti együttérzés, nem feledhetjük el ezt a figyelmeztetést sem. „Ha a zöldellő fával ezt teszik, mi lesz a szárazzall?” Nemzedékünknek, amely egy ezredévet hagy a háta mögött, inkább fel kellene ismernie *„látogatásának idejét”*, minthogy Krisztus mártíriumán siránkozzék. Már feltündököl a feltámadás hajnala. „Íme, most van itt a kedvező idő, íme ez az üdvösség napja” (2Kor 6,2). Krisztus mindannyiunkhoz intézi a Jelenések könyvének szavait: „Íme, az ajtónál állok és zörgetek. Ha valaki meghallja szavamat, és kinyitja nekem az ajtót, bemegegyek hozzá, vele étkezem, és ő énvelem. Aki győz, annak megadom, hogy velem együtt üljön trónomon, mint ahogy én is győztem és Atyámmal ülök az ő trónján” (3,20–21).

Krisztus, aki e világra jöttél, hogy meglátogasd azokat, akik az üdvösségre várnak, add, hogy nemzedékünk felismerje látogatásod idejét, és része legyen a megváltás gyümölcsében. Ne engedd, hogy rajtunk és a következő század szülöttei fölött sírni kelljen, mivel visszautasítottuk az irgalmas Atya kezét. Neked Jézus, Sion szűz leányának Fia, legyen tisztelet és dicsőség mindörökkön örökké. Amen.

IX. állomás: Jézus harmadszor esik el

Íme, Krisztus újra leroskad a kereszt súlya alatt. A tömeg pedig kíváncsian figyeli, vajon van-e még ereje fölkelni. Szent Pál írja: „isteni mivoltában nem tartotta Istennel való egyenlőségét olyan dolognak, amelyhez mint zsákmányhoz ragaszkodnia kell, hanem kiüresítette önmagát, szolgálai alakot vett fel, és hasonló lett az emberekhez, külsejét tekintve úgy jelent meg, mint egy ember. Megaláztatta magát, engedelmes lett a halálig, mégpedig a keresztaláig” (Fil 2,6–8). A harmadik és tulajdonképpen ezt fejezi ki: *Isten Fia kiüresedését (kenózis)*, a kereszt alatti megaláztatását. Jézus megmondta tanítványainak: nem azért jött, hogy neki szolgáljanak, hanem hogy ő szolgáljon (vö. Mt 20,28). Az utolsó vacsora termében egészen a földig hajolt, a lábukat mosva akarta megtanítani őket a

megaláztatás szokására. Keresztútján harmadszor a földre esve még hangosabban kiált misztériuma. Halljuk meg hangját! Ez az elítélt, aki a kereszttől roskad le a földre, közel már a kivégzés helyéhez, nekünk mondja: „Én vagyok az út, az igazság és az élet” (Jn 14,6). „Aki engem követ, az nem jár sötétben, hanem övé lesz az élet világossága” (Jn 8,12). Nem csüggeszt el egy olyan elítéltnak a látványa, aki a kereszt alatt zuhan a földre. Ez a halál külső megnyilvánulása, amely közeledik. Magában rejtj azonban az élet világosságát.

Urunk, Jézus Krisztus, te a kereszt megaláztatása által nyilvánítod ki a világnak megváltása díját. Add meg a harmadik évezred emberiségének a hit világosságát, hogy benned felismerjék Isten és ember szenvedő szolgáját, legyen bátorságuk ugyanezen az úton követni őt, aki a megaláztatás és a kereszt által vezet el abba az életbe, amelynek nem lesz vége. Neked, Jézus, gyengeségünkben támaszunk, tisztelet és dicsőség mindörökkön örökké. Amen.

X. állomás: Jézust levetkőztetik, ecettel és epével itatják

„Amikor megízlelte, nem akart belőle inni” (Mt 27,34). Nem kívánt fájdalomcsillapítókat, amelyek elhomályosították volna öntudatát haldoklása során. Öntudattal akart agonizálni a kereszten, beteljesítve az Atyától kapott küldetést. Ez ellentétes volt azzal a gyakorlattal, amelyet a kivégzéssel megbízott katonák folytattak. Amikor az elítéltet a keresztfára kellett szegezniük, megkísérelték érzékelésének, öntudatának a tompítását. Krisztus esetében ez nem történhetett így. Jézus tudja, hogy kereszthalála engesztelő áldozat. Ezért akarja megőrizni éber öntudatát egészen a végéig. Enélkül nem fogadhatná el teljesen szabadon a szenvedés egész valóságát. Neki föl kell hágnia a keresztre, hogy felajánlja az Újszövetség áldozatát. Ő pap, akinek saját vére által kellett belépnie a szentélybe, miután örök megváltást szerzett a világnak (vö. Zsid 9,12). Öntudat és szabadság: ezek visszautasíthatatlan tulajdonságai a teljes értékű emberi cselekedetnek. A világ annyi sok eszközét ismeri az akarat meggyengítésének és az öntudat megzavarásának. Félteve, őrizve kell megvédenünk minden erőszaktól! A megengedett szándék, amely a fájdalom csökkentésére irányul, mindig tiszteletben tartja az emberi méltóságot. Mélységében kell megértenünk Krisztus áldozatát, egyesülve vele, hogy el ne essünk, meg ne engedjük, hogy az élet és halál elveszítsék értéküket.

Úr Jézus, aki teljes odaadásodban a mi üdvösségünkért elfogadtad a kereszthalált, tégy minket és a világon minden embert a kereszten bemutatott áldozatod részesévé, hogy létünk és munkálkodásunk szabadon és öntudattal részesedjék a te üdvözítő művedben. Neked Jézus, főpap és áldozat, tisztelet és dicsőség mindörökkön örökké. Amen.

XI. állomás: Jézust a keresztre szegezik

„Átlyuggatták kezemet és lábamat, megszámlálhatom minden csontomat” (Zsolt 21,17–18). Beteljesülnek a prófétai szavak. Megkezdődik a kivégzés. A pribékek ütése összeroncsolják a keresztfát és az elítélt kezét meg lábát. A kéz csuklóin erőszakkal hatolnak át a szögek, ezek tartják az elítéltet agóniája kimondhatatlan kínjai közepette. Testében és lelkében, amely a legérzékenyebb, Krisztus kimondhatatlanul szenved. Vele együtt két gonosztevőt is megfeszítenek, egyiket jobbról, a másikat pedig balról. Így teljesedik be a prófécia: „A gonoszok közé sorolták” (Iz 53,12). Amikor a hóhérok fölemelik a keresztet, megkezdődik a három órán át tartó haldoklás. Be kell teljesednie ezeknek a szavaknak is: „Amikor felemeltetem a földről, *mindeneket magamhoz vonzok*” (Jn 12,32). Mi az, ami ebben az elítéltben, a kereszt agóniájában „vonzó”? Egy ilyen intenzív szenvedés látványa bizonyára együttérzésre indít. De az együttérzés túl kevés ahhoz, hogy a saját életünket fűzzük ahhoz, aki a fán függ. Hogyan magyarázhatnánk, hogy nemzedékek egymásutánjában ez a borzasztó látvány számtalan sok ember seregét vonzotta, hogy hitük megkülönböztető jelévé váljék a kereszt? Férfiaké és nőké, akik századokon át éltek és e jelre nézve adták az életüket? Krisztus a *szeretet erejével* vonz a kereszthez, isteni szeretetével, amelyet nem lehet elsikkasztani a teljes önátadással; végtelen szeretetével, amely fölemeltetett a földről a kereszt fájára, Krisztus testének súlyával, hogy kiegyensúlyozza a régi bűnök terhével; hártalan szeretetével, amely enyhít minden szeretet-hiányt és megengedi az embernek, hogy újra oltalmat találjon az irgalmas Atya kezei között. Kereszten fölmagasztalt Krisztus, vonzz minket is, az új évezred férfait és asszonyait! A kereszt árnyékában „járjunk a szeretetben, mivel Krisztus is szeretett minket és önmagát adta nekünk, fölláldozva az Istennek jó illatú áldozatul” (vö. Ef 5,2)!

Fölmagasztalt Krisztusunk, keresztre feszített szeretet, töltsd el szívünket szereteteddel, hogy keresztedben a mi megváltásunk jelére ismerjünk, és sebedtől átjárva éljünk és haljunk veled, aki élsz és uralkodol az Atyával és a Szentlélekkel, most és mindörökkön örökké. Amen.

XII. állomás: Jézust meghal a kereszten

„Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek” (Lk 23,34). Krisztus szenvedésének csúcán sem feledkezik meg az emberről, különösképpen nem azokról, akik közvetlen okai a szenvedésének. Tudja, hogy az embernek, jobban mint minden

más dologra, szüksége van a szeretetre; szüksége van az irgalomra, amely ebben a pillanatban kiterjed az egész világra. „Bizony mondom neked, ma velem leszel a paradicsomban” (Lk 23,43). Így felel Jézus annak a gonosztevőnek, aki a jobbán függ és kéri őt: „Jézus, emlékezzél meg rólam, amikor országodba érkezel” (Lk 23,42). *Egy új élet ígérete.* Ez Jézus szenvedésének és közeli halálának első gyümölcse. A reménység szava az emberhez. A kereszt tövében ott állt Mária, mellette a tanítvány, János evangélista. Jézus ezt mondta: „Asszony, íme a te fiad!, és a tanítványnak: Íme, a te anyád! S attól kezdve a tanítvány a házába fogadta őt” (Jn 19,26–27). Ez a végrendelete azoknak, akik szívének a legkedvesebbek. *Végrendelet az Egyháznak.* A haldokló Jézus azt akarja, hogy Mária anyai szeretete átölelje mindazokat, akikért ő az életet adja, az egész emberiséget. Rögtön utána Jézus felkiáltott: „Szomjúhozom!” (Jn 19,28) Kihallatszik ebből az a szörnyen tikasztó elepedés, amely szinte égeti az egész testét. E szavak fizikai szenvedését fejezik ki. Azután hozzáteszi Jézus: „Istenem, Istenem, miért hagytál el engem?” (Mt 27,46; vö. Zsolt 21(22),2) Ezek annak a zsoltárnak a szavai, amelyekkel imádkozik. A mondat, hangfekvése ellenére, egyértelművé teszi az *Atyával való mély-séges egységét.* Földi életének utolsó pillanataiban Jézus az Atyához irányítja gondolatát. A párbeszéd immár csak a haldokló Fiú és az Atya között zajlik, aki elfogadja szeretetáldozatát. Amikor elérkezik a kilencedik óra, Jézus felkiált: „Beteljesedett!” (Jn 19,30) Íme, elérkezett a megváltás művének beteljesedése. A küldetés, amelyért a földre jött, elérte célját. A többi az Atyára tartozik: „Atyám, kezedbe ajánlom az én lelkemet” (Lk 3,46). Amikor ezt kimondta, kilehelte lelkét. „A templom függönye kettészakadt...” (Mt 27,51) A jeruzsálemi templomban a „szentek szentje” megnyílt abban a pillanatban, amikor az új és örök szövetség Főpapja belépett oda.

Úr Jézus Krisztus, te amikor agóniád idején sem maradtál közömbös az ember sorsa iránt, és utolsó leheletteddel rábíztad az Atya irgalmasságára minden idők férfait és asszonyait, gyengeségeikkel és bűneikkel együtt, tölts el minket és a jövőző nemzedékeket a szeretet Lelkével, hogy közömbösségünk ne tegye üressé bennünk halálad gyümölcseit. Neked, keresztrefeszített Jézus, Isten bölcsessége és ereje, tisztelet és dicsőség mindörökkön örökké. Amen.

XIII. állomás: Jézust leveszik a keresztről és átadják édesanyjának

O quam tristis et afflicta / Fuit illa benedicta / Mater Unigeniti (Ó, mily nagy volt ama drága / Szűzanya szomorúsága / egyszülött szent Magzatán). Visszaadták anyja kezeibe Fia élettelen testét.

Az evangéliumok nem beszélnek arról, amit ebben a pillanatban érzett. Mintha az evangélisták csöndjükkel akarták volna tiszteltben tartani fájalmát, érzéseit, emlékeit. Mintha egyszerűen föltartóztatták volna azzal, hogy nem voltak képesek kifejezni. Csak a sokszázados áhítat őrizte meg a „Piéta” képmását, belevésvé a keresztény nép emlékezetébe annak a szavakkal ki nem fejezhető *szeretetkapcsolatnak* a fájalmát, amely az édesanya szívében fakadt az angyali üdvözlés napján, és amely érlelődött isteni Fia születésének várásában. Ez a szeretet nyilvánult meg a betlehemi barlangban, szenvedte első próbatételét már a templomi bemutatáskor, és elmélyült mindazokkal az eseményekkel, amelyeket megőrzött és átgondolt a szívében (vö. Lk 2,51). Most ennek a benső szeretetkapcsolatnak át kell alakulnia egy olyan egységgé, amely átível az élet és a halál határain. S így is lett, a századok hosszú vonulatán: az emberek megállnak Michelangelo Pietàja előtt; letérdelnek a Jótevő Mesta alakja előtt (Smetna Dobrodziejka) a ferences templomban, Krakóban a Hétfájdalmú Szűzanya szobra előtt, Szlovákia Pártfogója előtt; és tisztelik a Fájdalmas Anyát a világ minden részén lévő szentélyekben. Így *fogják fel azt a nehéz szeretetet*, amely nem futamodik meg a szenvedéssel szemben, hanem bizalommal hagyatkozik rá Isten gyengéd szeretetére, akinél semmi sem lehetetlen (vö. Lk 1,37).

Salve Regina, mater misericordiae; vita, dulcedo et spes nostra, salve. Ad te clamamus... illos tuos misericordes oculos ad nos converte. Et Iesum, benedictum fructum ventris tui, nobis post hoc exilium ostende. (Üdvözlégy, Királyné, irgalmasság anyja, élet, édesség, reménység, áldunk... Két szemed áldott sugarát fordítsd ránk végre. És Jézust mutasd nekünk, méhed szent gyümölcsét, hogy őt e számkivetés után lássuk!)

Eszközöld ki számunkra a hit, a remény és a szeretet kegyelmét, hogy amint te, mi is az utolsó leheletünkig kitartsunk a kereszt alatt. A te Fiadnak, Jézusnak, a mi Üdvözítőnknek, az Atyával és a Szentlélekkel együtt minden tisztelet és dicsőség mindörökkön örökké. Amen.

XIV. állomás: Jézust testét sírba teszik

„Keresztre feszítették, meghalt és eltemették...” Krisztus élettelen testét helyezik a sírba. A sírkő azonban nem művének végső pecsétje. Az utolsó szó nem a csalásé, a gyűlöleté és az erőszaké. Az utolsó szót a szeretet mondja ki, amely erősebb még a halálnál is. „Ha a földre hullott búzamazag nem hal meg, akkor egyedül marad, ha azonban meghal, akkor bőséges gyümölcsöt hoz” (Jn 12,24). A sírbolt az utolsó szakasza Krisztus halálának, az ő egész földi életének; *legteljesebb áldozatának jele*, amelyet értünk, a mi üd-

vösségünkért vállalt. Jó korán, azonnal ez a sír *a dicséret és az Isten Fiának az Atya dicsőségében való felmagasztalásának első híradása*. „Keresztre feszítették, meghalt és eltemették, (...) harmadnapon föltámadt a halálból.” Jézus élettelen testének a Golgota lábánál lévő sírba történő helyezésével az egyház megkezdte a nagyszombati virrasztást. Mária mélyen megőrzi Fia szenvedését a szívében, és elmélkedik róla. Az asszonyok a szombat utáni nap kora reggelén találkoznak, hogy fűszerekkel kenjék meg Krisztus testét. A tanítványok összegyűlnek, az utolsó vacsora termének rejtékében, amíg nem múlik el a szombat. Ez a virrasztás a sír melletti találkozással fejeződik be, mégpedig az Üdvözítő üres sírjánál. Akkor már a sír, a föltámadás néma tanúja beszélni kezd. A követ elhengerítik, a belseje üres, a leplek a földön, ez az, amit a sírhoz érkező János lát Péterrel együtt: „Látott és hitt” (Jn 20,8). S vele együtt *hitt az Egyház*, amely ettől a pillanattól kezdve sohasem fárad bele, hogy továbbítsa a világnak hite alapvető igazságát: „Krisztus föltámadt a halottaiból, mint az elszenderültek zsongéja” (1Kor 15,20). Az üres sír *a végleges győzelem jele*, az igazságé a hazugság fölött, a jóé a rossz fölött, az irgalmasságé a bűn fölött, az életé a halál fölött. Az üres sír *a reménység jele*, amely „nem csal meg” (Róm 5,5). „Reményünk halhatatlansággal teljes” (vö. Bölcs 3,4).

Úr Jézus Krisztus, akit az Atya a Szentlélek erejében vezetett ki a halál árnyékából a dicsőséges új élet fényébe, add, hogy az üres sír jele szóljon hozzánk és a következő nemzedékekhez; váljék az élő hit, a nagylelkű szeretet és a szilárd reménység forrásává. Neked Jézus, aki a világ történelmében elrejtett és győzedelmes jelenlét vagy, tisztelet és dicsőség mindörökkön örökké. Amen.

Pákozdi István fordítása